

กระชงกระชาย

เกษมศักดิ์ ผลากร

คนไทยมีคำพูดที่ใช้พูดเล่นโต้ตอบกัน เอ็งหยอกล้อกันเล่น หรือใช้แฉ่งกลอนกันเล่น ซึ่งจะพบเห็นหรือได้ยินการใช้คำเหล่านี้กับพืช อย่างเช่น กระชงกระชาย กัญชงกัญชา เหล่านี้คือ คำคล้องจองหรือคำสัมผัส คือ คำที่ใช้สระหรือพยัญชนะเสียงเดียวกัน และถ้ามีตัวสะกดจะต้องมีตัวสะกดในมาตราเดียวกัน

ความจริงต้องการพูดถึงเรื่อง “กระชาย” แต่ขอแทรกเรื่องที่เกี่ยวข้องทางภาษาไทยสักหน่อย เตือนความจำและระลึกถึงคำที่คงเคยได้ยินกันมาบ้าง ซึ่งแม้แต่คำว่า กระชาย หลายคนคงเคยได้ยินคำว่า กระชายดำ กระชายแดง กระชายเหลือง และในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ในปัจจุบัน เราก็คงได้ยินคำว่า กระชายขาว ที่อาจทำให้หลายคนมีความกระตือรือร้นอยากไปหามาบริโภคหรือปลูก เพื่อวัตถุประสงค์ตามที่ได้ยินมา และความกระตือรือร้นลดลง เมื่อเข้าใจว่าเป็นชนิดเดียวกับที่บริโภคเป็นประจำ

รู้จักกับกระชาย

กระชาย (*Boesenbergia rotunda* (L.) Mansf. มีชื่อพ้อง *Boesenbergia pandurata* (Roxb.) Schltr. (*Boesenbergia pandurata* Roxb.) เป็นสมุนไพรและเครื่องเทศชนิดพืชผักที่มีอยู่ในสูตรอาหารของคนไทยเกือบทุกประเภท อยู่ในวงศ์ Zingiberaceae มีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น ชิงแดง ชิงทราย ชิงกระชาย หัวละแอน เป็นพืชที่ขยายพันธุ์ด้วยเหง้าเจริญเติบโตได้ดีในดินที่ร่วนซุย ระบายน้ำดี ไม่เหมาะกับพื้นที่ดินเหนียว และดินลูกรัง การบริโภคใช้ส่วนที่เป็นรากเหง้า หรือหัวที่อยู่ในดิน มีสรรพคุณทางยาเนื่องจากสามารถบำรุงหัวใจ บำรุงกำลัง แก้ใจสั่นหวิว ขับปัสสาวะ และอื่น ๆ

กระชายมีทั้งหมด 3 ชนิดได้แก่ กระชายดำ (*Kaempferia parviflora* Wall) กระชายแดง (*Boesenbergia pandurata* (Roxb.) Schltr.) และกระชายเหลือง (*Boesenbergia rotunda* (L.) Mansf.) และอีก 1 ว่าน คือ ว่านเพชรกลีบ หรือที่เรียกว่า กระชายขาว (*Boesenbergia thorelii* (Gagnep.) Loes.) ซึ่งกระชายที่ใช้ในการปรุงอาหารจะนิยมใช้กระชายเหลือง กระชายที่ปลูกทั่วไป ให้ผลผลิตในช่วง มิถุนายน - สิงหาคม ส่วนกระชายดำ เจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 500 - 1,400 เมตร เช่น อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย อำเภอชาติตระการ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ในกระชายยังมีน้ำมันหอมระเหย (CINEOL, BORNEOL) ใช้รักษาท้องอืด ท้องเฟ้อ ท้องร่วง บิด ขับระดู บำรุงกำหนด แก้กระษัย แก้แผลในปาก ไอเรื้อรัง ลดความอ่อนเพลีย แก้โลหิตเป็นพิษ บำรุงธาตุ และแก้ปากเหม็น อีกด้วย

ต้นกระชายเหลือง

เหง้ากระชายเหลือง

ลักษณะที่น่าสนใจของกระชาย

รากกระชายเหลือง

ดอกกระชายเหลือง

กระชายเหลือง เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้าสั้น แตกหน่อได้ มีรากอวบพองลำต้นที่แตกเป็นข้อสั้น ๆ ไม้ให้โยกไปมา มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และพบขึ้นอยู่ในป่าดิบร้อนชื้น

- **ใบ** คือส่วนที่อยู่เหนือดิน มีประมาณ 2 - 7 ใบ ลักษณะของใบเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ ลักษณะเป็นรูปรี ใบยาวประมาณ 12 - 50 เซนติเมตร และกว้างประมาณ 5 - 12 เซนติเมตร โคนใบมนหรือแหลม ส่วนปลายใบเรียวแหลม มีขอบเรียบ เส้นกลางใบ ก้านใบ และกาบใบด้านบนจะเป็นร่อง ส่วนด้านล่างจะนูนเป็นสัน ก้านใบเรียบมีความยาวประมาณ 7 - 25 เซนติเมตร ส่วนกาบใบเป็นสีชมพูยาวประมาณ 7 - 25 เซนติเมตร ระหว่างก้านใบและกาบใบจะมีลิ้นใบ

- **ดอก** ออกดอกเป็นช่อแบบช่อเชิงลด โดยจะออกที่ยอดระหว่างกาบใบคู่ในสุด มีความยาวประมาณ 5 เซนติเมตร แต่ละดอกจะมีใบประดับ 2 ใบ มีสีขาวหรือสีชมพูอมชมพู

อ่อน ๆ เป็นรูปใบหอกกว้างประมาณ 8 มิลลิเมตร และยาวประมาณ 3.5 - 4.5 เซนติเมตร ที่กลีบเลี้ยงมีสีขาวหรือสีชมพูอมชมพูอ่อน โคนติดกันเป็นหลอด ยาวประมาณ 1.7 เซนติเมตร ปลายจะแยกเป็น 3 แฉก ส่วนกลีบดอกมีสีขาวหรือสีชมพูอมชมพูอ่อน โคนติดกันเป็นหลอด ยาวประมาณ 6 เซนติเมตร และปลายแยกเป็น 3 กลีบ เป็นรูปใบหอกมีขนาดไม่เท่ากัน กลีบใหญ่มี 1 กลีบ กว้างประมาณ 7 มิลลิเมตร และยาวประมาณ 1.8 เซนติเมตร ส่วนอีก 2 กลีบจะมีขนาดเท่ากัน กว้างประมาณ 5 มิลลิเมตร และยาวประมาณ 1.5 เซนติเมตร มีเกสรตัวผู้อยู่ 6 อัน แต่มี 5 อัน จะเปลี่ยนไปมีลักษณะเหมือนกลีบดอก โดย 2 กลีบบนมีสีชมพู รูปไข่กลีบขนาดเท่ากัน มีความกว้างประมาณ 1.2 เซนติเมตร และยาวประมาณ 1.7 เซนติเมตร ส่วนอีก 3 กลีบล่างมีสีชมพูติดกันเป็นกระพุ้ง มีความกว้างประมาณ 2 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2.7 เซนติเมตร และที่ปลายจะแผ่กว้างประมาณ 2.5 เซนติเมตร มีสีชมพูหรือสีม่วงแดงเป็นเส้นอยู่เกือบทั้งกลีบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตรงกระเปาะและปลายกลีบ จะมีเกสรตัวผู้ที่สมบูรณ์อยู่ 1 อัน ก้านชูอับเรณูหุ้มก้านเกสรตัวเมีย

- ผล ผลแก่จะแตกเป็น 3 เลี้ยง มีเมล็ดค่อนข้างใหญ่
- รากสะสมอาหาร หรือที่เรียกว่า “นมกระชาย” เป็นรูปทรงกระบอกหรือรูปทรงไข่ค่อนข้างยาว ปลายเรียว มีความยาวประมาณ 4 - 10 เซนติเมตร และกว้างประมาณ 1 - 2 เซนติเมตร ออกเป็นกระจุก ผิวมีสีน้ำตาลอ่อน ส่วนเนื้อในมีสีเหลือง และมีกลิ่นหอมเฉพาะตัว

กระชายแดง จัดเป็นไม้ล้มลุกมีอายุหลายปี มีเหง้าอยู่ใต้ดิน หรืออาจเรียกว่า “หัวกระชาย” หรือ “นมกระชาย” หรือ “กระโปก” ลักษณะทั่วไปเหมือนกันกับกระชายเหลือง แต่จะแตกต่างกันตรงเหง้าและเนื้อด้านในของเหง้า โดยเนื้อจะมีสีเหลืองแกมส้ม ส่วนขนาดของลำต้น ขนาดใบ เหง้าหรือรากจะเล็กกว่ากระชายเหลือง มีความสูงของทรงพุ่มประมาณ 30 - 80 เซนติเมตร สามารถพบได้ทั่วไปของทุกภาคในประเทศ

กระชายแดงที่พบ

รากกระชายแดง

ดอกกระชายแดง

- ใบ มีใบเป็นใบเดี่ยว ลักษณะของใบเป็นรูปไข่ค่อนข้างยาวหรือเป็นรูปใบแกมหอก โคนใบสอบ ขอบใบขนาน มีความกว้างประมาณ 4 - 8 เซนติเมตรและยาวประมาณ 15 - 30 เซนติเมตร แผ่นใบมีสีเขียวเรียบและเป็นมัน ก้านใบเป็นร่อง มีเส้นใบบางใสที่ส่วนบนของกาบใบ โคนกาบใบและหลังใบมีสีแดงเรื่อ ๆ ส่วนกาบใบทำหน้าที่ช่วยห่อหุ้มลำต้น และหลังใบด้านล่าง

- ดอกออกเป็นช่อ โดยช่อดอกจะยื่นยาวโผล่ขึ้นมาจากกลางยอดระหว่างใบ โดยจะโผล่เฉพาะส่วนที่เป็นกลีบดอก และส่วนของใบประดับ ดอกมีใบประดับหุ้มช่อดอก กลีบเลี้ยงที่โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ส่วนปลายแยกเป็น 3 หยักสั้น ๆ บางใส ส่วนกลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาว กลีบดอกมีสีชมพูอ่อน 3 กลีบ กลีบด้านบนมี 1 กลีบ ลักษณะเป็นรูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน ปลายแหลม มีสีชมพูอ่อนถึงสีชมพู ส่วนกลีบด้านล่างมี 2 กลีบ จะอยู่บริเวณใต้กลีบปาก ลักษณะเป็นรูปขอบขนานแกมใบหอก มีปลายแหลม มีสีชมพูอ่อน ๆ เกสรตัวผู้ส่วนที่เป็นกลีบอยู่บนปลายยอดกลีบดอกจะมี 3 หยักแยกจากกัน โดยหยักบนจะมี 2 หยัก มีขนาดเท่ากัน ลักษณะเป็นรูปไข่กลับ ปลายกลม มีสีชมพูอ่อน ส่วนหยักล่างมี 1 หยัก มีขนาดใหญ่กว่าและเป็นรูปไข่กลับ กลางกลีบโค้งคล้ายท่อนเรื่อ ส่วนปลายแผ่ขยายกว้าง ที่ขอบเป็นลอน พื้นมีสีชมพู หรือสีแดงแต้มด้วยสีชมพูเข้ม ส่วนริมขอบปากเป็นลอนเล็กน้อย ก้านเกสรสั้น ลักษณะโค้งเล็กน้อย ส่วนเกสรตัวเมียจะมีลักษณะคล้ายกับรูปสามเหลี่ยมหัวกลับ มีสีขาวแกมชมพูอ่อน ที่โคนก้านเกสรจะมีต่อม 2 ต่อม ลักษณะเป็นรูปรียาว และดอกย่อยของกระชายแดงจะทยอยบานทีละดอก

- ผล ผลแก่มีพู 3 พู และมีเมล็ดอยู่ภายในผล

- รากสะสมอาหาร หรือ เหง้า จะมีลักษณะเป็นแท่งกลม เรียวยาว ออกเป็นกระจุก พองตรงกลางและฉ่ำน้ำ เหง้ามีสีน้ำตาลอ่อนและมีกลิ่นหอมอ่อน กลิ่นไม่แรงเหมือนกระชายเหลือง

ต้นกระชายดำ

รากกระชายดำ

สีเนื้อในหัวกระชายดำ

ดอกกระชายดำ

เหง้ากระชายดำ

กระชายดำ ชื่ออื่น ๆ เรียก ว่านจิ้งจก ว่านกำบัง และ ว่านพญานกยูง เป็นพืชล้มลุกที่มีอายุสั้นมีเหง้าใต้ดิน จัดเป็น ว่านชนิดหนึ่ง ลำต้นสูงประมาณ 30 เซนติเมตร ส่วนกลาง ของลำต้นเป็นแกนแข็ง มีกาบหรือโคนหุ้มใบมีถิ่นกำเนิดในเขต เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้

- ใบ มีกลิ่นหอม ก้านใบแทงขึ้นจากหัวในดิน ออกเป็น รัศมี ขนาดใบกว้างประมาณ 7 - 15 เซนติเมตร ยาว 30 - 35 เซนติเมตร ลักษณะใบและลำต้นเหมือนกระชายเหลืองและ กระชายแดง แต่ขอบใบและก้านใบมีสีม่วงเล็กน้อย

- ดอก ออกจากยอด ช่อละหนึ่งดอก มีใบเลี้ยงที่ ช่อดอก ดอกมีสีชมพูอ่อน ริมปากดอกมีสีขาว กลีบรองดอก เชื่อมติดกันมีลักษณะเป็นท่อ มีขน โคนเชื่อมติดกันเป็นช่อยาว เกสรตัวผู้เหมือนกลีบดอก อับเรณูอยู่ใกล้ปลายท่อ เกสรตัว เมียมี่ขนาดยาวเล็ก ยอดเป็นรูปปากแตร กลี้อยู่ไม่มีขน

- รากสะสมอาหาร มีลักษณะเป็นปุ่ม ๆ ไม่ยาวเป็น หางไหล ขณะต้นเล็กจะมีแต่รากและเปลี่ยนเป็นหัวเมื่อโตขึ้น เนื้อในหัวอาจมีสีม่วงหม่น หรือสีดำขึ้นอยู่กับแหล่งกำเนิดและ ชนิดของดิน

ว่านเพชรกลีบ ชื่ออื่น ๆ เรียก กระชายขาว (มั่ง) เป็น ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน รูปกลมเนื้อในสีขาว สูง 50 - 80 เซนติเมตร มีแหล่งกำเนิดในอินโดจีน ไทย ลาวและมาเลเซีย เป็นพืชในเขตร้อนชื้น

- ใบ รูปไข่แกมรี ปลายใบแหลม โคนใบสอบแผ่นใบ ด้านล่างสีเขียวแต่มีน้ำตาลแดงจาง ๆ ไม่มีก้านใบ กาบใบ มีขน ลิ่นใบ ขอบสองด้านสูงยาวไม่เท่ากัน ขอบมีขน

ต้นว่านเพชรกลีบ

เหง้าว่านเพชรกลีบ

ดอกว่านเพชรกลีบ

- **ดอก** ดอกช่อออกที่ปลายยอด ดอกทยอยบาน ครั้งละ 1 - 3 ดอก กลีบประดับสีเขียวอ่อน มีขน กลีบเลี้ยงสีขาวใส กลีบดอกมี 3 กลีบโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาว 2 - 2.1 เซนติเมตร ปลายกลีบแยก 3 กลีบ รูปขอบขนาน สีขาวใส เกสรเพศผู้ ส่วนที่เป็นกลีบมี 3 กลีบ กลีบข้างมี 2 กลีบ รูปไข่กว้างหัวกลีบสีเหลืองอ่อน แต้มสีชมพูที่โคนกลีบ กลีบปากหรือกลีบใหญ่มี 1 กลีบ รูปคล้ายเรือลำเภานาค กว้าง 1.2 - 1.4 เซนติเมตร พื้นสีขาวแกมเหลืองมีแถบสีชมพูแกมแดงยาวตามแนวกลางกลีบและปลายกลีบ เกสรเพศผู้ อยู่ระหว่างกลางกลีบปากรูปขอบขนาน ก้านเกสรสั้น ปลายแฉะ ไม่มีริ้วที่ปลาย สีขาว มีขน เกสรเพศเมียยอดเกสรสีขาว มีขนที่ปลาย

- **รากสะสมอาหาร** หรือ **เหง้า** มีลักษณะเป็นฝอยย่อน กลีบ ตรงข้ามกับแรงโน้มถ่วงของโลกพุ่งขึ้นทางอากาศ ไม่พุ่งลงทางดิน

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งลักษณะรากของกระชาย ตามที่ เกษตรกรแบ่งแยกว่ามีความแตกต่างกัน 2 พันธุ์ คือ พันธุ์ รากกล้วย มักพบในดินทรายร่วน และ พันธุ์รากพวง มักพบ ในดินร่วนปนทราย หรือ ดินเหนียว โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีน้ำ น้อย ฝนทิ้งชว่นาน ๆ จะเกิดรากพวงมากขึ้น

การปลูกกระชาย

สภาพพื้นที่ปลูก ชอบอากาศร้อนชื้น ดินร่วนปนทราย หรือดินทรายไม่ชอบดินเหนียวและดินลูกรังเจริญเติบโตได้ในที่กลางแจ้งและร่มรำไร

การเตรียมดิน โดยทั่วไปกระชายสามารถขึ้นได้ในดินทุกชนิดโดยเป็นดินที่มีการระบายน้ำได้ดีไม่ท่วมขัง ทำการไถพรวนหรือขุดดินเพื่อให้ดินร่วนซุย ถ้าดินระบายน้ำดีไม่จำเป็นต้องยกร่อง ชั่วแนะนำในการเตรียมดินควรไถพรวน ตอนต้นฤดูฝน และควรมีการยกร่องปลูกโดยมีระยะห่างระหว่างแถว 75 เซนติเมตร ระหว่างต้น 30 เซนติเมตร และขุดหลุมลึกประมาณ 10 - 15 เซนติเมตร

การเตรียมเหง้าพันธุ์ คัดเลือกหัวพันธุ์ที่มีอายุ 7 - 9 เดือน มีตาสมบูรณ์ ไม่มีโรคแมลงทำลาย ขนาดของเหง้าควร มีตาอย่างน้อย 3 - 5 ตา ตาหรือแง่มมีน้ำหนัก 15 - 50 กรัม และไม่มีส่วนของรากติดมา

การปลูก ควรรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยสูตร 13-13-21 อัตรา 50 กิโลกรัม/ไร่ ใส่ปุ๋ยคอกรองก้นหลุมประมาณหลุมละ 200 กรัม (1 กระป๋องนม) นำหัวพันธุ์ที่เตรียมไว้ลงปลูกในแต่ละหลุม กลบดินปิดเหง้าหนา 5 เซนติเมตร หลังจากปลูกคลุม แปลงด้วยฟางหรือหญ้าคาหนาประมาณ 2 นิ้ว เพื่อป้องกันการงอกของวัชพืชและรักษาความชื้นในดิน รดน้ำให้ชุ่มกระชาย จะใช้เวลาในการงอก ประมาณ 30 - 70 วัน หลังปลูก

การยกร่องแปลงปลูก

เหง้าพันธุ์ที่ใช้ในการปลูก

ทำการไถพรวน

นำหัวพันธุ์ปลูกลงหลุม

เตรียมเหง้าพันธุ์

การดูแลรักษา

- ในหนึ่งรอบการปลูกกระชาย ใส่ปุ๋ยเพียง 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ใช้สูตร 15-15-15 ในช่วงอายุ 2 - 3 เดือน อัตราไร่ละ ครั้งกระสอบ หรือ 25 กิโลกรัม ครั้งที่ 2 เมื่ออายุ 3 - 4 เดือน (เว้นห่างจากครั้งแรก 1 เดือน) ฉีดพ่นธาตุอาหารเสริมพวก กรดอะมิโน เพื่อช่วยในการเร่งราก เร่งหัวโตฉีดพ่นติดต่อกัน 3 ครั้ง ห่างกัน 10 วัน พร้อมกับใส่ปุ๋ย 0-0-50 ในการฉีดพ่นนั้น ทำให้แขนงรากฝอยมากขึ้นช่วยในการหาอาหารได้ดีขึ้น

- การให้น้ำจะแบ่งรดน้ำเป็นร่อง ใช้เวลาร่องละ 20 นาที

การเก็บเกี่ยว กระชายที่มีอายุประมาณ 6 - 7 เดือน จะเริ่มเก็บเกี่ยวได้ซึ่งกระชายที่แก่เต็มที่จะให้สังเกตจากใบและ ลำต้นเทียมมีลักษณะสีเหลืองและยุบตัวลง สามารถชะลอเก็บ ได้นาน 4 เดือน

ฤดูการปลูกกระชาย ปลูกในช่วงฤดูฝนปลายเดือน เมษายน - พฤษภาคม และจะเก็บหัวในช่วงฤดูหนาว คือปลาย เดือนธันวาคม - มกราคม ซึ่งช่วงดังกล่าวหัวจะแห้ง

ปัญหาการผลิตกระชาย

ความสำคัญของการผลิตก็คือได้ผลผลิตสูงมีคุณภาพ ปราศจากสิ่งปนเปื้อน และมีความสะอาดไร้ตำหนิ เป็นที่ตรงตาม ต้องการของลูกค้า แต่การผลิตกระชายซึ่งผลผลิตกระชายอยู่ ได้ที่ดิน ผลผลิตจะปรากฏแก่สายตาต่อเมื่อแก่จัด หรือเก็บเกี่ยว พร้อมส่งขาย บางครั้งถ้าต้นเทียมและใบไม่แสดงอาการให้เห็น เกษตรกรจะพบกับการขาดทุน ทั้งนี้ที่เหง้าและรากของกระชาย ถูกทำลายด้วยโรคระบาด ซึ่งพบบ่อยก็คือ โรคเหง้าเน่า เกิดจาก เชื้อ *Ralstonia* sp. ซึ่งทำให้ไม่สามารถเก็บรักษาเหง้าและราก ไว้ได้ดินให้อยู่ยาวนานจนถึงเวลาที่รากกระชายขาดตลาด ราคา เริ่มสูงขึ้น ถ้าไรจะได้มากขึ้น ดังนั้นเมื่อจะเริ่มปลูกกระชาย จะต้องปรับสภาพดินก่อนปลูกด้วยส่วนผสมของปุ๋ยยูเรีย กับปูนขาว ในอัตราส่วน 1:10 และต้องแช่เหง้าหัวพันธุ์ใน เชื้อแบคทีเรีย *Bacillus subtilis* ความเข้มข้น 108 - 109 cfu/ml นาน 1 ชั่วโมง เพื่อลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

นอกจากโรคแล้ว แมลงที่ทำลายใบซึ่งเปรียบเสมือน โรงงานผลิตอาหารที่จะมาสะสมที่รากกระชาย ก็ต้องระวัง เหมือนกัน จากการปลูกกระชายจะพบหนอนปลอกมาทำลาย ใบให้เป็นรูพรุน และถ้ามีจำนวนมากจะทำลายทุกใบ ทำให้ใบ สดชื่นแสงได้น้อยลง ซึ่งจากการสังเกตพบว่า ใบที่มีลักษณะ ออกสีแดงหนอนปลอกจะเข้าทำลายมากกว่ากระชายที่มีใบ สีเขียว

การคลุมฟางเพื่อรักษาความชื้น

รดน้ำหลังคลุมฟาง

สภาพแปลงก่อนการเก็บเกี่ยว

ใบกระชายที่มีใบสีม่วงอมแดง

ใบกระชายที่มีใบสีเขียว

โรคเหง้าเน่า

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชตระกูลกระชาย

จากสถิติการผลิตกระชายเฉลี่ย 1,823 กิโลกรัมต่อไร่ สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร ได้ทำการสำรวจศึกษา กระชายจากจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ ชัยนาท ชัยภูมิ ชุมพร จันทบุรี กาญจนบุรี กระบี่ นครราชสีมา นครสวรรค์ นครปฐม เพชรบูรณ์ พิษณุโลก เพชรบุรี ปราจีนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี สุพรรณบุรี สุโขทัย ตรัง และอุทัยธานี รวม 60 ตัวอย่าง (accession number) ปลุกทดสอบคัดเลือกได้ 34 ตัวอย่าง คัดเลือกเพื่อเปรียบเทียบศักยภาพและคุณภาพ 6 ตัวอย่าง ได้แก่ KR-005-59-001 KR-013-59-002 ST-010-59-001 RB-003-59-003 CP-008-59-001 และ RB-009-59-001 นำไปเปรียบเทียบในการทดลองทางสถิติ 6 กรรมวิธี จำนวน

4 ซ้ำ ได้ตัวอย่าง RB-003-59-003 มีพุ่มสูง 54.4 เซนติเมตร ผลผลิต 1,928 กิโลกรัม/ไร่ สูงกว่ากรรมวิธีอื่น ๆ มีน้ำมันหอมระเหย 0.37 เปอร์เซ็นต์

เมื่อนำความรู้ด้านแบบจำลอง FAO's Aqua Crop มาศึกษาใช้เป็นเทคโนโลยีการผลิตพืชกระชาย เปรียบเทียบกับวิธีการที่เกษตรกรใช้พบว่าการผลิตในร่มเงาพรางแสงโดยพืชไม้ใหญ่คลุมกระชายไว้ การใช้แบบจำลอง FAO's Aqua Crop จะให้น้ำหนักสดของรากต่อต้น น้ำหนักแห้งของเหง้าต่อต้น และผลผลิตต่อไร่ น้อยกว่าวิธีการที่เกษตรกรใช้คือได้ 2,925 กิโลกรัมต่อไร่ ขณะที่วิธีที่เกษตรกรใช้ได้ 3,535 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งวิธีการมีร่มเงาจะทำให้การเจริญเติบโตเป็นปกติแต่การสร้างอาหารหรือน้ำหนักรากทำได้ไม่ดีเท่ากับการให้น้ำมากแบบวิธีที่ใช้ของเกษตรกร จึงควรดัดแปลงไปใช้กลางแจ้งต่อไป

การปลูกกระชายในรูปแบบอื่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เช่นการผลิตกระชายในถุงพลาสติกดำ การปลูกในตะกร้าพลาสติกบุด้วยตาข่ายตาถี่ แต่จะต้องปรับปรุงโครงสร้างของวัสดุเพาะปลูกให้โปร่งเบา มีคุณภาพของสารอินทรีย์วัตถุที่สนับสนุนการเจริญเติบโตและการสะสมสารสำคัญที่ลูกค้าต้องการให้ได้ปริมาณสูง ใช้ต้นทุนการผลิตยาต่อต้นน้ำหนักสดหรือน้ำหนักแห้งคุ้มทุน และที่สำคัญควบคุมสารปนเปื้อนหรือสารตกค้างที่เป็นอันตรายได้ด้วย 🌱

แปลงทดลองกระชายในโรงพุ่มมะม่วง

เอกสารอ้างอิง

1. กาญจนนา สาสีดีดี. 2532. พฤกษศาสตร์ทั่วไป. ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี. โอเดียนสโตร์ วังบูรพา กรุงเทพฯ. 236 หน้า.
2. เกษมศักดิ์ ผลากร พงษ์ศักดิ์ พลตรี2 พรรณพกา รัตนโกศล อุทัยวรรณ ทรัพย์แก้ว บุญเรือนรัตน์ เรื่องพิเศษ ลัดดาวัลย์ อินทรวงษ์ ศรีสุดา ไททอง จิตภา สุธาผล เพ็ญจันทร์ สุทธานกุล ไกรสิงห์ ชูดี ณะเทพ พุ่มไพจิตร. 2562. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชตระกูลกระชาย. สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร. 90 หน้า.
3. เกษมศักดิ์ ผลากร. 2563. ข้อมูลพืชสมุนไพร. สถาบันวิจัยพืชสวน. 35 หน้า
4. สุภัทรา เลิศวัฒนาเกียรติ. 2563. กระชาย. สถาบันวิจัยพืชสวน. เอกสารรายงาน A4. 3 หน้า.
5. นิรนาม. 2564. กระชาย . สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2564. <https://th.wikipedia.org/wiki/กระชาย/กระชาย.pdf>